

YOSHLARNING IJTIMOYIY TARBIYASIGA AKSIOLOGIK YONDASHUV XORIJIY DAVLATLAR NIGOHIDA

Sobirjonova Nazokat

*Namangan davlat pedagogika
instituti Pedagogika nazariyasi va tarixi
(Faoliyat turlari bo'yicha) 2- bosqich magistranti*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada hozirgi kunda yurtimizda hamda rivojlangan xorijiy mamlakatlarda yoshlar tarbiyasiga berilayotgan e'tibor, yoshlar tarbiyasida aksiologiya tushunchasi hamda unga doir yondashuvlarni amaliyotda qo'llash bo'yicha tavsiyalar, jarayondan kutilayotgan natijalar, sohada olib borilayotgan islohotlar yuzasidan tahlillar haqida ma'lumotlar beriladi.*

Kalitso'zlar: *Aksiologiya, yoshlar, Turkiya, Yaponiya, Koreya, Buyuk Britaniya, pedagog, tarbiya, ijtimoiylashuv.*

AXIOLOGICAL APPROACH TO SOCIAL EDUCATION OF YOUTH FROM THE POINT OF VIEW OF FOREIGN COUNTRIES

Annotation: *This article provides information about the attention paid to youth education in our country and developed foreign countries, the concept of axiology in youth education and recommendations for the practical application of approaches to it, the expected results of the process, and analyzes of the reforms being carried out in the field.*

Key words: *Axiology, youth, Turkey, Japan, Korea, Great Britain, pedagogue, education, socialization.*

—Aksiologik fikrlash markazida dunyodagi voqea-hodisalarning o'zaro ta'siri va o'zaro bog'liqligi konsepsiyasi turadi. U tasdiqlaydiki, bizning dunyo – butun insoniyat dunyosi, shuning uchun umumiylikni ko'rabilish lozim, faqatgina insoniyatni

birlashtirib qolmay, balki har bir alohida shaxsni tavsiflaydi, Aksiologik fikrlash markazida dunyodagi voqea-hodisalarning o'zaro ta'siri va o'zaro bog'liqligi konsepsiyasi turadi. U tasdiqlaydiki, bizning dunyo - bu butun insoniyat dunyosi, shuning uchun umumiylikni ko'ra bilish lozim, faqatgina insoniyatni birlashtirib qolmay, balki har bir alohida shaxsni tavsiflaydi. Insondan tashqaridagi ijtimoiy taraqqiyotni qarash - uning insonparvarlik poydevoridan alohida fikrlashi demakdir. Aynan, ana shunday tarzda fikrlash zamonaviy jamiyat taraqqiyoti global tendensiyada insonparvarlik kasb etadi, umum insoniy qadriyatlarni ma'qullashi uning mazmunini tashkil etadi.[1]

Shu ma'lumki bizga butun jahonda o'zining yetarlicha urf odatlari va qadriyatlari mavjud sharq mamlakatlari bo'lsin g'arb mamlakatlari bo'lsin yoshlarni hulq atvoriga ijtimoiylashuviga ta'sir etuvchi qadriyatlari mavjud o'zining qaysidir ma'noda jozibadorligi va qadriyat urf odatlari bilan ajralib turuvchi Turkiya davlatiga nazar tashlasak ham buni

yaqqol ko'rishimiz mumkun. Turkiyada ularni eng qadrli qadriyatlari mehmondo'stligi ular hoh begona bo'lsin mehmonni oldindan tanishdek muomilada bo'lishadi va o'zining mehmondo'stligi bilan aynan yurtimiz O'zbekistonga ham o'xshab ketadi. Yana bir rivojlarga mamalakatlarga nazar tashlasak Buyk britanya mamalakati, bu mamalakatni o'ziga xos urf odatlaridan bizga ma'lumki choy ichish marosimi choy ichish marosimida oilaviy hamjihatlikka erishish mumkun bu yoshlarni iyyimoiy tarbiyasiga albatta o'z ta'sirini ko'rsatmasdan qolmaydi va yana ajoyib urf odatlaridan biri —Qal'adagi qarg'alar. Buyuk Britaniyaning an'analari va urf-odatlariga ko'ra, London tog'i minorasi hududida 16-asrning o'rtalaridan boshlab bu yerga ildiz otgan qora ravenslarning butun sulolasi o'stiriladi. XVII asrda Qirol Karl II ning qarori bilan minorada har doim oltita kattalar bo'lishi kerak. Hatto maxsus post tasdiqlangan – Ravensmaster yoki qushlarga g'amxo'rlik qiladigan qo'riqchi. Va hozirda Keltlar va Skandinaviya xudolari nomi bilan atalgan 6 qora ravens yashaydi. Qadimgi odatga ko'ra, agar qarg'alar minorani tark etsa, monarxiya tugaydi. Shuning uchun qanotlarni qushlar kesib tashlaydi. [2]

Yana bir rivojlangan mamalakatlardan biri Yaponiyani urf odatlari va qadriyatlari bilan tanishadigon bo'lsak yaponiyada insonlar bir birlariga judaham hurmat va iltifot ko'rsatishlari bilan boshqa davlatlardan ajralib turadi oddiygina suhbatni boshidanoq salomlashish orqali ham yoshlarni qanday tarbiya topganligini bilib olishimiz ham mumkun —Qanday qilib salomlashish kerak

Yaponlar salomlashishda juda hurmatli va e'tiborli. Salomlar davom etadi va barcha oddiy kunlarda, uchrashuvlarda, ziyofatlarda yoki barcha holatlarda mavjud.

Yapon xalqiga ta'zim qilish usullari. Yapon bilan salomlashganda, farq darajasiga qarab, salomlashganda ta'zim qilish usuli ham har xil bo'ladi. Kundalik salomlashish bo'lsa,

15 daraja ta'zim qiladilar Biroz rasmiy salomlashish bilan 30 daraja ta'zim qiladilar. Kingadir rahmat yoki minnatdorchilik bildirganlarida esa 45 gradus ta'zim qiladilar. Yaponlarni yana bir ko'zga ko'rinarli urf odatlaridan biri navbat kutish ular lift, do'kon, chiptaga navbat kutish bo'lsin ular judaham bir birlarini hurmat qilgan holatda navbat kutishadi va ovqatlanish urf odatlari ham ular uzoq yillardan beri choplarda ovqatlanib kelishmoqda va ular ko'chada yurgan holatlarda biron bir yemak yoki suv iste'mol qilmaydilar yaponiyada yana bir qadriyatlaridan biri uyda albatta oyoq kiyimlarsiz yurish va biron bir insonga predmet narsalarni berishda ikkala qo'l bilan berish judaham joiz chunki agar shunday qilsangiz sizni xushmuomalaligingizni ko'rsatadi. Tamaddi honalarda yoki kassalari yonida to'lovni amalga oshirayotganda, siz to'g'ridan-to'g'ri kassirga naqd pul bermasligingiz kerak balki pulni peshtaxta yonidagi kichik patnisga qo'yishingiz kerak. [3]

Yaponiya mamlakatini qadriyat urf odatlari judaham go'zal yoshlani ijtimoiy tarbiyasiga ijobiy ta'sir qilmasdan qolmaydi.

Yana o'zini ko'p millatli va turli qadriyatlari bilan ajralib turuvchi mamlakatlardan biri Hindistonga nazar soladigon bo'lsak Hindiston o'zini qo'shiqchiligu va raqosligi bilan boshqa mamlakatlardan ajralib turadi —Eng mashhur va ko'p sonli hind dinlari bayramlari. Ulardan eng kattasi - Diwali ko'p kunlik yorug'lik bayrami bilan nishonlanadi (bayramning nomi Sanskrit tilidan "olovli shamchiroq" deb tarjima qilinadi). Ko'p bayramlar zulmatda

nurning g'alabasini anglatadi va karnaval marosimlari, otashinlar, qo'shiq va raqslar bilan birga keladi. Diwali odatda oktyabr yoki noyabrda nishonlanadi va besh kun davom etadi.

Hindistonning boshqa yirik tantanalari orasida, "ranglar bayrami" - Xolida (suzuvchi sana) haqida so'z bo'lishi kerak. Dunyo bo'ylab allaqachon ma'lum bo'lgan va uning ko'plab burchaklarida nishonlangan. Boshqa hind festivallari: Pongal (yig'im-terim uchun minnatdorlik bayrami, 15 yanvar), Rama-navami (Rama, 13-aprel kuni paydo bo'lishi), Krishna -janmashtami (Krishna qiyofasi kuni, 24-avgust). .||[4]

Va shunga o'xshash Hindistonni go'zal qadriyatlarini dunyoga tanilib bo'lgan bu bayramlar yoshlarni yanada hamjihatlikka undaydi

Bu davlatlardagi barcha qadriyatlar insonlarni bir biriga hamjihatligini oshiradi bolalarni ilk rivojlanish chog'idanoq shu urf odatlariga mos tarbiyalab borsak biz yoshlarni ijtimoiy tarbiyasida go'zal natijalarni ko'rishimiz mumkin yana bir rivojlangan davlatlardan biri

Korea davlatini nazar tashlaydigan bo'lsak bu mamlakatda ham yoshlarni ijtimoiy rivoji, tarbiyasiga ta'sir etuvchi qadriyatlarni ko'rib o'tishimiz mumkin. Koreslarni —To'y marosimi

Koreyaliklar to'ylarini ikki shaklda — g'arbiy va an'anaviy ravishda nishonlaydilar.

An'anaviy to'ylar bog'larda, daraxtlar, suv havzalari va bayramona milliy xanbok libosini kiygan mehmonlar orasida o'tkaziladi.

Bog'ning markazida baland to'y stoli turadi — teresan, uning ikki tomonida esa kelin va kuyov o'tiradi. Kuyov sharq tomonda «yan», kelin esa — g'arbda — «in» ramzini ifodalab o'tirishi kerak.

To'y dasturxonining an'anaviy atributlari — yuyuba mevasi, kashtan va tovuq. Ularning barchasi yaxshi tilaklarni — uzoq umr, baxt va hosildorlikni anglatadi. To'y marosimida ko'k va qizil shamchalar alohida o'ringa ega. Kuyov va kelinning onalari zalga kirib, ularni «yan» va «in» ramzlari sifatida yoqishadi.

To'y ikki bosqichdan iborat bo'ladi: birinchisi yelpig'ichni ochish va ziyofatboshi — «chimne» — «Hen chxinyonne!» («Marosim boshlandi!») deb baqirishidan boshlanadi.

Ikkinchi bosqichida esa «kyobere» — kuyov va kelin bir biriga tazim qilish marosimi bo'lib o'tadi. Shundan so'ng marosimning asosiy qismi — «hapkil-le» boshlanadi

Birinchisi osmon va yerga qasamyodni anglatadi, ikkinchisi — turmush o'rtoqlarning nikoh va'dasi, uchinchisi — umrbod sevis, qadrlash va hamjihatlikda yashashga qat'iy va'da. Uchinchi piyola sifatida o'rtasidan bo'lingan oshqovoqning ikki qismi ishlatiladi. Kelin va kuyov piyolalarni almashib, ichidagini ichishadi va keyin yana birlashtirishadi. .||[5] Bu qadriyatni urf odatlar barchasi yakka alohida shaxsgagina tegishli hodisa emas balki u ijtimoiy guruhdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sh.Mardonov,;B.Xodjayev,;Sh.Taylanova,;D.Xojimuxamedova.Pedagogik aksiologiya (o'quvqo'llanma).Toshkent – 2013.186 B.

2. TIERIENT.COM

3. WABISABI UZBEKISTAN 2022.10.25

4. Copyright © 2022. All Rights Reserved.

5. The Steppe.uz

6. qizi Rustamova, G. Z. X. (2024). Boshlangich sinf o _quvchilarining maktabga intellektual tayyorgarlik muammosi. Science and Education, 5(5), 331-335.

7. Olimjonovna, R. Z. (2024). EMOTSIONAL INTELLEKT BOLAJAK MUTAXASSISLARNING MUHIM XUSUSIYATI SIFATIDA. SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI, 2(4), 185-192.

8. Roziqova, M., & Moxistarabonu, X. (2024). INKLYUZIV TALIMNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 41(1), 92-94.

9. Roziqova, M. (2023). Baynalminal oilalarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. Interpretation and researches, 1(1).

10. Rahmatullayeva, Z. O. (2021). DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN PRESCHOOL CHILDREN. Экономика и социум, (5-1 (84)), 414- 417.